

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

WYDAWANY Z FUNDUSZÓW NAUCZYCIELSTWA OKRĘGU.

Kraków, dnia 31 października 1927 r.

T R E Ś Ć :

Pozycja	Str.
186. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie utworzenia w okręgu szkolnym krakowskim komisji egzaminacyjnych szkolnych dla kandydatów na czeladników	282
187. Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie uchylenia rozporządzeń o utworzeniu komisji egzaminacyjnych dla eksternów kandydatów na czeladników w okręgach szkolnych krakowskim i lwowskim	284
188. Okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie dopuszczenia do egzaminów na nauczycieli szkół średnich	285
189. Opłaty za mieszkania służbowe, przydzielone urzędnikom kontraktowym	286
190. Przepisy służbowe o wyjazdach oficerów zagranicę	287
191. Wykonanie art. 84 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 roku	289
192. Biblioteki higieniczne szkolne	290
193. Opłaty emerytalne pobierane od nauczycieli	290
194. Wymiar urlopu wypoczynkowego	291
195. Odprawa dla zwolnionych nauczycieli	292
196. Pokrywanie wydatków rzeczowych w szkołach średnich ogólnokształcących	293
197. Podział rejonów wizytatorskich	293
198. Spis książek, nabytych przez Centralną Bibliotekę Nauczycielską w Krakowie	295
199. Ruch służbowy	298
200. Konkursy	299

**Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z d. 4 maja 1927 r. —
w sprawie utworzenia w okręgu szkolnym krakowskim komisji egzaminacyjnych szkolnych dla kandydatów na czeladników.**

Na podstawie art. 1 ustawy z dn. 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz. 304) oraz na podstawie § 99—b ustawy przemysłowej austriackiej (nowela z dn. 5 lutego 1907 r. Dz. u. p. austr. Nr. 26) zarządza się co następuje:

§ 1. Pracujący w rzemiośle na obszarze okręgu szkolnego krakowskiego, którzy dla braku szkół zawodowych doksztalcających w danej miejscowości, lub też wskutek bardzo ważnych umotywowanych powodów, nie mogli uczęszczać do takich szkół, a posiadają świadectwo nauki w zawodzie, — mogą uzyskać pozwolenie na składanie egzaminów przed komisją egzaminacyjną szkolną, celem uzyskania świadectwa, zastępującego świadectwo odejścia ze szkoły uzupełniającej względnie świadectwo frekwencji, przewidziane w § 104 i § 104—d ust. przem. austr. (nowela z dn. 5 lutego 1907 r. Dz. u. p. austr. Nr. 26).

§ 2. Podania o udzielenie zezwolenia na składanie takich egzaminów kandydaci mają wносить pisemnie do kuratorjum okręgu szkolnego krakowskiego.

Do podania, zawierającego krótki i zwięzły życiorys kandydata, napisany własnoręcznie, należy dołączyć: 1) metrykę urodzenia, 2) świadectwo nauki w zawodzie, 3) dowód stwierdzający, że kandydat ukończył 18 lat życia i nie mógł uczęszczać do szkoły doksztalcającej zawodowej — względnie jej ukończyć, 4) ewentualne świadectwo szkolne, 5) dwie fotografie z poświadczeniem tożsamości.

§ 3. Na podstawie przedstawionego kuratorjum okręgu szkolnego podania, kuratorjum rozstrzyga o dopuszczeniu kandydata do egzaminu i zawiadamia o tem przewodniczącego komisji egzaminacyjnej, któremu przesyła podanie kandydata wraz z załącznikami.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej zawiadamia pisemnie kandydata o decyzji kuratorjum i ewentualnie o terminie egzaminu.

§ 4. Ustanawia się 3 komisje egzaminacyjne, a mianowicie: w Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu. Miejsce urzędowania komisji wyznacza kurator okręgu szkolnego krakowskiego.

§ 5. Komisję egzaminacyjną powołuje kurator okręgu szkolnego krakowskiego na przeciąg jednego roku. W skład komisji wchodzi:

- a) przewodniczący,
 - b) 1 egzaminator dla przedmiotów ogólnokształcących,
 - c) 1 egzaminator dla przedmiotów zawodowych.
- Ponadto wyznaczeni być mają zastępcy członków komisji.

Nadzór nad egzaminami komisji sprawuje delegat kuratorjum okręgu szkolnego krakowskiego. Delegatowi przysługuje także prawo stawiania pytań podczas egzaminu.

§ 6. Komisja posiadać będzie pieczęć z napisem:

„Komisja Egzaminacyjna Szkolna dla kandydatów na czeladników w“

Pieczęć przechowuje każdorazowy przewodniczący komisji i przekazuje ją swojemu następcy, łącznie z aktami komisji, protokółarnie, na zlecenie kuratora okręgu szkolnego.

§ 7. Egzaminy mają się odbywać zasadniczo dwa razy do roku w odstępach co najmniej 3 miesięcznych. Terminy egzaminów ustala kurator okręgu szkolnego.

§ 8. Z przebiegu egzaminów komisja spisuje protokół. Wiadomości wykazane przez egzaminowanego komisja ocenia, jako „dostateczne“ lub „niedostateczne“, decydując większością głosów.

Egzaminowanemu, który według oceny komisji wykazał na egzaminie wiadomości „dostateczne“, komisja wydaje świadectwo odbycia egzaminu, zastępujące świadectwo odejścia ze szkoły uzupełniającej względnie świadectwo frekwencji, wymagane przy skadaniu egzaminu czeladniczego, w myśl § 104 i § 104—d ust. przem. austr. (nowela z d. 5 lutego 1907 r. Dz. u. p. austr. Nr. 26).

W razie ujemnego wyniku egzaminu, może egzaminowany zgłosić się ponownie do egzaminu w jednym z następnych terminów po upływie najmniej trzech miesięcy.

Egzaminowany może powtarzać egzamin najwyżej 2 razy.

§ 9. Kandydaci, dopuszczeni do egzaminu, składają na ręce przewodniczącego komisji opłatę w wysokości 7 zł. Opłaty egzaminacyjne służą na pokrycie kosztów, związanych z urzędowaniem komisji egzaminacyjnej.

§ 10. Członkowie komisji egzaminacyjnej otrzymują za udział w egzaminach wynagrodzenie, a mianowicie: przewodniczący po 4 zł. zaś egzaminatorzy po 3 zł. za egzamin każdego kandydata.

§ 11. Do obowiązków komisji egzaminacyjnej należy prowadzenie spisu kandydatów, zgłaszających się do egzaminu, oraz składanie kuratorjum okręgu szkolnego szczegółowego sprawozdania z dokonanych czynności, w ciągu 2-ch tygodni po każdorazowym zakończeniu egzaminów. Komisja będzie posługiwała się drukami, zaleconymi przez władze szkolne.

§ 12. Egzamin obejmuje: 1) język polski, 2) naukę o Polsce, 3) rachunki, 4) geometrię, 5) księgowość, 6) rysunek zawodowy, 7) przedmioty teoretyczne, dostosowane do potrzeb zawodu. Egzamin może odbywać się częściowo piśmiennie, częściowo ustnie.

Materiał egzaminacyjny: 1) z języka polskiego: dobre czytanie i opowiadanie przeczytanego ustępu, znajomość ortografii, — napisanie przemysłowej oferty, cennika, kwitu, poświadczenia, zamówienia, telegramu; 2) z nauki o Polsce: geograficzne położenie Polski, państwa graniczne, główne rzeki, miasta w Polsce, bogactwa mineralne; podział Rzeczypospolitej na województwa; władze państwowe, Sejm, Senat, izby, stowarzyszenia przemysłowe; 3) z rachunków: miary, wagi; cztery działania rachunkowe na liczbach całkowitych i ułamkach dziesiętnych i zwykłych; ponadto dla zawodów przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego: obliczenie pól figur prostych, oraz powierzchni, objętości i ciężaru brył podstawowych; 4) z geometrii: podstawowe wiadomości o linii, kącie, trójkącie i czworoboku, o kulach, o bryłach prostokątnych, wykreślenie ich i obliczenie pól i objętości. Ponadto dla zawodów przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego: kreślenie wieloboków, elipsy, linii jajowej, spiralnej oraz zasadnicze wiadomości z geometrii rzutowej: o rzucie punktu, prostej i bryły w najłatwiejszym ustawieniu wraz z przekrojem bryły; 5) z księgowości: znajomość i potrzeba prowadzenia zapisów przychodów i rozchodów, dziennik, księga kasowa, księga główna, księgi pomocnicze; 6) z rysunków, tylko dla zawodów rysunkowych: elementarny szkic najprostszego przedmiotu oraz rysunek techniczny obiektu, w zakres zawodu wchodzącego; 7) z wiadomości zawodowych: a) o sposobach nabywania i przechowywania, użycia i obchodzenia się z surowcami materiałami, oraz o cechach narzędzi i maszyn, używanych w danym zawodzie, b) kalkulacja ceny własnej i sprzedażnej.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Warszawa, dnia 4 maja 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68. poz. 600).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: (—) *Dr. Dobrucki.*

Minister Przemysłu i Handlu: (—) *E. Kwiatkowski.*

187.

Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 lipca 1927 r. w sprawie uchylenia rozporządzeń o utworzeniu komisji egzaminacyjnych dla eksternów kandydatów na czeladników w okręgach szkolnych krakowskim i lwowskim.

W związku z wydaniem rozporządzeń Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 4 maja 1927 r. w sprawie utworzenia komisji egzaminacyjnych szkolnych dla kandydatów na czeladników w okręgu szkolnym lwowskim i w okręgu szkolnym krakowskim (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 600 i 601) uchylam z dniem 4 maja 1927 r. rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 marca 1925 r. w sprawie utwo-

zenia w Kuratorjum okręgu szkolnego krakowskiego komisij egzaminacyjnych dla eksternów, kandydatów na czeladników (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 15, poz. 151) i rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1926 r. w sprawie utworzenia w Kuratorjum okręgu szkolnego lwowskiego komisij egzaminacyjnych dla eksternów, kandydatów na czeladników (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4, poz. 25).

Warszawa, dnia 14 lipca 1927 r. (Nr. O. Prez. 4177/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) *Dr. Dobrucki.*

188.

OKÓLNIK

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorów Okręgów Szkolnych, Liceum Krzemienieckiego i Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego — w sprawie dopuszczenia do egzaminów na nauczycieli szkół średnich.

Nawiązując do wprowadzonego okólnikiem z dnia 20 listopada 1926 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 16/178, poz. 212) §-u 37 rozporządzenia z dnia 9 października 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18/140, poz. 185), i rozszerzając zasadniczą myśl tego paragrafu, zarządzam dodatkowo co następuje:

1. Do egzaminu państwowego na nauczyciela szkół średnich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 18/140, poz. 185) mogą być dopuszczone osoby, które uczą lub uczyły na zasadzie zezwolenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przewidzianego w art. 3 ustawy o kwalifikacjach do nauczania, a które, czyniąc zadość warunkom, wymienionym w § 1 lit. a), b), c), f), wyżej wymienionego rozporządzenia,

a) spełnią przed dniem 1 września 1929 r. jeden z warunków, wskazanych w § 1 lit. d) rozporządzenia z dnia 9 października 1924 r. lub warunek, wymieniony w § 35 lit. b) tego rozporządzenia, lub też warunek, podany w rozporządzeniu z dnia 19 lutego 1927 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6/184 poz. 78), oraz

b) odbędą przed dniem 1 września 1929 r. co najmniej 4-letnią praktykę nauczycielską, w wymiarze przynajmniej 8 godzin tygodniowo, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczającą i zadowalającą, choćby ta praktyka przypadała częściowo lub nawet w całości na czas przed spełnieniem jednego z warunków, o jakich mowa wyżej.

2. Podobnież do egzaminu pedagogicznego, przewidzianego rozporządzeniem z dnia 29 stycznia 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9/110, poz. 68), mogą być dopuszczone osoby, które uczą lub uczyły na zasadzie zezwolenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a które, odpowiadając warunkom, wymienionym w § 7 pomienionego rozporządzenia,

a) zdadzą przed dniem 1 lipca 1928 r. egzamin naukowy, przewidziany tem rozporządzeniem lub zyskają zwolnienie od tego egzaminu w myśl § 14 tegoż rozporządzenia, oraz

b) odbyły lub odbędą przed tym terminem co najmniej 3-letnią praktykę nauczycielską, w wymiarze przynajmniej 8 godzin tygodniowo, uznaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za wystarczającą i zadowalającą, choćby ta praktyka przypadała częściowo lub nawet w całości na czas przed zdaniem egzaminu, o jakim mowa wyżej.

Zarazem zaznacza się, że postanowienia § 37 rozporządzenia z dnia 9 października 1924 r. (patrz okólnik z dnia 20 listopada 1926 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 16/178, poz. 212) w dalszym ciągu obowiązują.

Warszawa, dnia 5 lipca 1927 r. (Nr. II. 9018/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) *Dr Dobrucki.*

189.

Ministerstwo Skarbu.

L. 821/DB/5.

Warszawa, dnia 19 sierpnia 1927 r.

Do

Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw w/m — w sprawie opłaty za mieszkania służbowe, przydzielone urzędnikom kontraktowym.

W myśl § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 października 1924 r. o opłatach za mieszkania, zajmowane przez funkcjonariuszów państwowych w gmachach państwowych (Dz. U. Rz. P. Nr. 90 poz. 849) funkcjonariusze, którzy z tytułu swej służby mieszkają w przydzielonych im mieszkaniach służbowych, opłacają za te mieszkania komorne w wysokości dodatku na mieszkanie, przysługującego im na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 lipca 1924 r. w sprawie dodatku na mieszkanie (Dz. U. Rz. P. Nr. 69, poz. 673).

Odnosnie opłat za mieszkania służbowe, przydzielone pracownikom kontraktowym, Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów wyjaśnia, że w wypadkach zastrzeżenia wymienionym pracownikom w umowie służbowej przydziału bezpłatnego mieszkania służbowego w gmachach państwowych lub przez państwo wynajętych względnie administrowanych, wartość czynszowa przydzielonego mieszkania służbowego winna być oddzielnie określona w wysokości dodatku mieszkaniowego, jaki przysługiwałby odnośnemu pracownikowi kontraktowemu, gdyby był funkcjonariuszem państwowym w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924), przyczem w odniesieniu do tych pracowników kontraktowych, których wynagrodzenie umowne określone zostało ryczałtowo, zauważa się, że wartość czynszową mieszkania służbowego im przydzielonego określić należy w wysokości dodatku na mieszkanie, ustalonego w myśl obowiązujących przepisów dla tej grupy uposażenia (szczebla „a”), z jaką da się porównać wspomniane wynagrodzenie ryczałtowe.

Ustalona w sposób wyżej wskazany wartość czynszowa winna być wpłacana na dochód budżetu Ministerstwa Robót Publicznych (dz. 2 rozdz. 3 § 9 budż. zwycz.) z budżetu zainteresowanego Ministerstwa.

wz. Ministra Skarbu: (—) *Grodyński*
Podsekretarz Stanu.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

Nr. O. Prez. 5171/27.

Warszawa, dnia 31 sierpnia 1927 r.

**Wszystkim Władzom i Urzędowi, podległym bezpośrednio Ministerstwu
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego,**
do wiadomości i zastosowania się.

Za Ministra: Dr *M. Pollak*
wz. Dyrektora Departamentu.

L. O. 1378/27.

Kraków, dnia 5 września 1927 r.

**Wydziałom i Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół
średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, (szkoły rolniczej
w Czernichowie) oraz seminarjów nauczycielskich w Okręgu**
do wiadomości i stosowania się w związku z zarządzeniem z dnia 30 marca
1926 r. L. O. 477/26 (Dz. U. Kuratorjum Nr. 4 z 1926 r.) oraz z dnia 7 czerwca
1926 r. L. O. 861/26 (Dz. U. Kuratorjum Nr. 6 z 1926 r.).

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski*
Naczelnik Wydziału.

190.

L. O. 1367/27.

Kraków, dnia 6 września 1927 r.

Do

**Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcji państwowych szkół
średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawo-
dowych, (szkoły rolniczej w Czernichowie) oraz Rad Szkolnych Po-
wiatowych w Okręgu — w sprawie przepisów służbowych o wyjazdach
oficerów zagranicę.**

Wykonywając rozporządzenie Ministerstwa WR. i OP. z dnia 26 sierpnia
1927 r. Nr. O. Prez. 4985/27, Kuratorjum podaje poniżej do wiadomości
wyciąg z przepisów służbowych o wyjazdach oficerów zagranicę PS. 325—565,
dotyczący oficerów rezerwowych, celem zawiadomienia osób interesowanych.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr.
Naczelnik Wydziału.

„Ministerstwo Spraw Wojskowych.
L. 325—565.

Warszawa, dnia 1 czerwca 1927 r.

PRZEPISY SŁUŻBOWE PERSONALNE OFICERÓW.

**Wyjazdy zagranicę oficerów w służbie czynnej, w stanie nieczynnym
i w stanie spoczynku oraz oficerów rezerwowych.**

24. **Władze udzielające zezwoleń na wyjazd.** A. Minister Spraw Woj-
skowych. Na wyjazd w sprawach prywatnych zagranicę udziela zezwoleń
Szef Biura Personalnego w imieniu Ministra Spraw Wojskowych:

1) oficerom w stanie czynnym, oraz powołanym do służby czynnej
oficerom rezerwowym i stanu spoczynku w czasie udzielonego im urlopu;

2) oficerom w stanie nieczynnym.

B. Dowódcy okręgów korpusów. Dowódcy okręgów korpusów udzielają
zezwoleń na wyjazd zagranicę niepowołanym do służby czynnej:

1) oficerom w stanie spoczynku,

2) oficerom rezerwowym.

C. Wzór zezwolenia. Wzór zezwoleń na wyjazd zagranicę, wymienio-
nych w ustępie A i B niniejszego paragrafu, podaje załącznik Nr. 5 do ni-
niejszych przepisów.

25. Podania oficerów służby czynnej i stanu nieczynnego o zezwolenie na wyjazd.

A. Podania. Podania oficerów, wymienionych w punkcie 1 i 2-go ustępu a § 24 niniejszych przepisów, o zezwolenie na wyjazd w sprawach prywatnych zagranicę powinny być kierowane drogą służbową do tego organu Ministerstwa Spraw Wojskowych, który administruje sprawami personalnymi danego oficera, oraz zawierać następujące dane:

- 1) Imię i nazwisko,
- 2) stopień,
- 3) formację, w której oficer pełni służbę (oficerowie w służbie czynnej),
- 4) miejsce pobytu (oficerowie w stanie nieczynnym),
- 5) dokąd ma zamiar wyjechać i na jak długo,
- 6) cel podróży.

C. Zezwolenia. W razie uwzględnienia podania oficera, zezwolenie zostaje przesłane drogą służbową, zaś w wypadkach nagłych, (śmierć lub choroba w najbliższej rodzinie, przebywającej zagranicą, terminowe sprawy sądowe, majątkowe itp.) — telegraficznie do rąk petenta.

26. **Pasporty zagraniczne.** A. Ogólnie. Wszelkie formalności, połączone z uzyskaniem paszportu na wyjazd zagranicę, zainteresowani oficerowie załatwiają osobiście, wnosząc podania do właściwych władz administracyjnych (w Warszawie do Komisarjatu Rządu) na podstawie pisemnego zezwolenia kompetentnej władzy wojskowej (§ 24).

B. Pasporty ulgowe. W sposób, wskazany w ustępie A niniejszego paragrafu, oraz ponadto na podstawie dowodów, dostarczonych przez siebie i zaświadczonych przez swych przełożonych, oficerowie załatwiają również formalności związane z uzyskaniem paszportu ulgowego.

27. **Wizy na paszporcie zagranicznym.** Uzyskanie na paszporcie zagranicznym potrzebnych wiz jest obowiązkiem właściciela paszportu zagranicznego.

31. **Wyjazdy oficerów w stanie spoczynku i rezerwy.** A. Podania. Niepowołani do służby czynnej w stanie spoczynku i oficerowie rezerwy wnoszą podania o zezwolenie do Dowódcy Okręgu Korpusu na wyjazd zagranicę we właściwej Powiatowej Komendzie Uzupełnień osobiście lub listem poleconym, podając stopień, imię i nazwisko, rok urodzenia, miejsce faktycznego zamieszkania i możliwie dokładny adres w kraju, do którego wyjeżdżają.

B. Meldowanie wyjazdu i powrotu. Oficerowie ci meldują Dowódcy Okręgu Korpusu przez Powiatową Komendę Uzupełnień:

- 1) wyjazd zagranicę z podaniem daty wyjazdu i zamierzonego powrotu oraz
- 2) powrót do kraju z podaniem daty.

C. Zgłoszenia zagranicą. Niepowołani do służby czynnej oficerowie w stanie spoczynku i oficerowie rezerwy, będąc zagranicą (zarówno w Europie jak i poza Europą), winni dopełnić w terminie do dni 14 przepisanych zgłoszeń u właściwej władzy konsularnej najbliższej ich miejsca zamieszkania, oraz zawiadomić odnośny konsulat o każdej zmianie miejsca pobytu.

D. Przedstawianie dokumentów. Zgłoszenia co do przybycia lub odjazdu, wreszcie co do pobytu w danej miejscowości, oficerowie w stanie spoczynku i oficerowie rezerwy uskuteczniają z reguły ustnie i osobiście z równoczesnym przedstawieniem dokumentu legitymacyjnego. Zgłoszenie to może się odbyć pisemnie lub przez zastępcę tylko w tym wypadku, gdy zgłoszenie osobiste jest niewykonalne.

E. Potwierdzenie zgłoszenia. Dopełnienie obowiązku zgłoszenia zostaje potwierdzone na dokumencie legitymacyjnym, w wypadku zaś gdy dokumentu legitymacyjnego nie można przedstawić, potwierdzenia o dopełnieniu obowiązku zgłoszenia się udziela właściwa władza, wydając zgłaszającemu się krótkie zaświadczenie.

32. **Wstrzymanie wyjazdu w razie mobilizacji.** Z chwilą zarządzenia mobilizacji następuje ogólne bezwarunkowe wstrzymanie udzielania oficerom zezwoleń na wyjazd zagranicę, oraz już zezwolonych oficerom wyjazdów z granic Państwa Polskiego.

33. **Ruch turystyczny i pograniczny.** Postanowienia niniejszego rozdziału nie dotyczą ruchu turystycznego i pogranicznego, który regulują przepisy.

34. **Moc obowiązująca.** Przepisy niniejsze nabierają mocy obowiązującej z dniem 1 lipca 1927 r.“

191.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. O. Prez. 1758/27.

Warszawa, dnia 14 września 1927 r.

Do

wszystkich Władz i Urzędów, podległych bezpośrednio Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — w sprawie wykonania art. 84 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r.

Wobec wątpliwości nasuwających się niektórym władzom i urzędów przy wykonywaniu art. 84 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6 z 1924 r. poz. 46) w brzmieniu ustawy z dnia 13-go lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 178), Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w związku z okólnikiem swym z dnia 5 kwietnia b. r. Nr. O. Prez. 1758/27 wyjaśnia, że przepis ustępu trzeciego § 30 rozporządzenia wykonawczego z dnia 26 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 320) do ustawy emerytalnej, dotyczący zawiadamiania funkcjonarjuszy państwowych o czasokresie zaliczonym im do wysługi emerytalnej, odnosi się **jedynie** do wypadków deklaracji wzoru Nr. 1, t. j. gdy funkcjonariusz podjął wkładki z kasy emerytalnej b. państwa zaborczego i zwraca je Skarbowi Państwa Polskiego.

Natomiast deklaracje wzoru Nr. 2, które obowiązani są składać wszyscy funkcjonariusze w służbie czynnej, w myśl okólnika tutejszego z dnia 19 września 1924 r. Nr. 7696/F.24 (ostatni ustęp zawartego w nim okólnika Ministerstwa Skarbu) i przytoczonego § 30 rozporządzenia wykonawczego, mają być stosownie do okólnika z dnia 5 kwietnia 1927 r. Nr. O. Prez. 1758/27 jedynie włączone do akt osobowych urzędników.

Za Ministra: *Mieczysław Szerer*, Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

L. O. 1523/27.

Kraków, dnia 22 września 1927 r.

Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu
do wiadomości w związku z zarządzeniem z dnia 14 kwietnia 1927 L. O. 595/27, ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 8 z b. r.

Kurator Okręgu Szkolnego: *wz. Przyjemski* wr. Naczelnik Wydziału.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. O. H. fiz. 808/27.

Warszawa, dnia 17 września 1927 r.

Do

Kuratorjów Okręgów Szkolnych, do Liceum Krzemienieckiego i do Wydziału Oświecenia Publicznego w Województwie Śląskiem — w sprawie bibliotek higienicznych szkolnych.

W Nr. 10 Dziennika Urzędowego (poz. 167 str. 362) umieszczony został wykaz książek z dziedziny higieny i wychowania fizycznego, zatwierdzonych przeze mnie do użytku w szkołach.

Ponieważ wizytacje bibliotek szkolnych wykazały, że dział ten w bibliotekach dotychczas był reprezentowany bardzo ubogo lub nie istniał wcale, przeto polecam zwrócenie uwagi dyrekcji szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, średnich szkół zawodowych na zaopatrzenie bibliotek szkolnych w wymienione wydawnictwa pomocnicze. Polecam również zaznaczyć, że do obowiązków lekarzy szkolnych i wychowawców fizycznych należy czuwanie nad tem, by książki te były przez młodzież szkolną odpowiednio wykorzystane.

Dr. Dobrucki, Minister.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

L. O. 1552/27.

Kraków, dnia 26 września 1927 r.

Dyrekcjom państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich oraz średnich szkół zawodowych w Okręgu

do wiadomości i wykonania.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr., Naczelnik Wydziału.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. I. 14904/27.

Warszawa, dnia 26 września 1927 r.

Do

Kuratorjów Okręgów Szkolnych, Województwa Śląskiego i Liceum Krzemienieckiego — w sprawie opłat emerytalnych, pobieranych od nauczycieli.

Na zapytanie jednego z Kuratorjów Ministerstwo wyjaśnia, iż od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 92 poz. 530) przy potrącaniu z uposażenia nauczycieli opłat emerytalnych, ustanowionych w art. 7 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6 poz. 46), należy kierować się następującymi zasadami:

1) Od nauczycieli tymczasowych (art. 8 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli) nie należy pobierać opłat emerytalnych. Wyjątek od tej zasady stanowią ci nauczyciele tymczasowi, do których ma zastosowanie postanowienie art. 152 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli (w brzmie-

niu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 592); od takiego nauczyciela tymczasowego należy pobierać opłaty emerytalne od chwili, gdy ukończy 10 lat służby, policzalnej do emerytury.

2) Terminem początkowym, od którego nauczyciel stały jest obowiązany zacząć uiszczać opłaty emerytalne, jest data ustalenia, uwidoczniona w dekrete ustalenia.

Wyjaśnienie niniejsze zostanie ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa.

Za Ministra wz. *Żłobicki* wr. Podsekretarz Stanu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

L. O. 1658/27.

Kraków, dnia 5 października 1927 r.

Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Radom Szkolnym Powiatowym, tudzież Inspektoratom Szkolnym w Okręgu

do wiadomości i zastosowania się.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr., Naczelnik Wydziału.

194.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. O. Prez. 5721/27.

Warszawa, dnia 29 września 1927 r.

Do

wszystkich Władz i Urzędów, podległych bezpośrednio Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, — w sprawie wymiaru urlopu wypoczynkowego.

Wobec nasuwających się wątpliwości przy oznaczaniu wymiaru urlopu wypoczynkowego zgodnie z postanowieniami art. 36 ustawy z dnia 17-go lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 164) Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie wyjaśnienia Prezydium Rady Ministrów oznajmia, co następuje:

Kwestję, co rozumieć należy przez czas służby w myśl art. 36 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, rozstrzyga art. 14 tejsze ustawy w brzmieniu art. 2 ustawy z dnia 28 lipca 1922 (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 606). W myśl tego przepisu przez czas służby rozumieć należy oprócz państwowej służby cywilnej w Państwie polskim, także czas służby państwowej (cywilnej i wojskowej) lub samorządowej w b. państwie zaborczem, czas pracy zawodowej, oraz czas służby wojskowej w Państwie polskim, pod jednym warunkiem, że czas ten był zaliczony do wysługi lat w myśl poprzednich ustaw o uposażeniu.

Na zasadzie powyższych ustaw o uposażeniu komisje weryfikacyjne zaliczać mogły do wysługi lat czas służby państwowej (cywilnej i wojskowej) lub samorządowej w państwach obcych, oraz czas pracy zawodowej, natomiast władza (bez uchwały komisji weryfikacyjnej) doliczała czas państwowej służby (także wojskowej) polskiej.

Czasem służby w rozumieniu art. 36 powołanej ustawy o państwowej służbie cywilnej jest więc czas służby, określony w ustępie 1 art. 14 tejże ustawy, oraz cały czas doliczony w sposób wyżej podany do wysługi lat.

Za Ministra: *Mieczysław Szerer*, Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

L. O. 1659/27,

Kraków, dnia 5 października 1927 r.

Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Radom Szkolnym Powiatowym oraz Inspektoratom Szkolnym w Okręgu

do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr., Naczelnik Wydziału.

195.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. I. 14487/27.

Warszawa, dnia 17 sierpnia 1927 r.

Do

**Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poleskiego w Brześciu nad Bugiem —
w sprawie odprawy.**

Na zapytanie z dnia 10 sierpnia 1927 r. Nr. I. 16420/27 Ministerstwo wyjaśnia, że nauczycielom, zwolnionym ze służby z datą późniejszą, niż data wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 592), należy odprawę, przewidzianą w art. 69 ustęp drugi ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92 poz. 530), wypłacić w wysokości, przewidzianej w art. 1 punkcie 44 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, bez względu na termin, w którym nauczyciel otrzymał zawiadomienie o rozwiązaniu stosunku służbowego i na datę asygnowania odprawy. Nauczyciel zatem zwolniony z dniem 31 sierpnia 1927 r., choćby wypowiedzenie nastąpiło n. p. w maju 1927 roku, otrzymać może odprawę w wysokości najwyżej 5-miesięcznego uposażenia. Zaznacza się, że wypłata odprawy nie powinna poprzedzać daty, od której nauczyciela zwolniono.

Za Ministra: (—) *W. Żłobicki*, Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego w Krakowie
do wiadomości.

Za Ministra: (—) *W. Żłobicki*, Dyrektor Departamentu.

L. I. 11933/27.

Kraków, dnia 3 września 1927 r.

Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu

do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski*
Naczelnik Wydziału.

196.

L. II. 6564/27.

W Krakowie, dnia 8 października 1927 r.

Do

**Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu —
w sprawie pokrywania wydatków rzeczowych.**

Nawiązując do rozporządzenia z dnia 21 lipca 1926 r. L. II. 4326/26, Kuratorjum oznajmia, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 27 września 1927 r. Nr. II. 13921/27 wprowadziło na rok szkolny 1927/28 pobieranie od uczniów państwowych szkół średnich ogólnokształcących dotychczas obowiązującej taksy administracyjnej w kwocie po 45 zł. (czterdzieści pięć złotych) od ucznia na pokrycie wydatków rzeczowych gimnazjów państwowych.

Co do sposobu i terminu ściągania, oraz zwolnień obowiązują nadal dotychczasowe przepisy.

Zarazem Kuratorjum **zarządza**, aby Dyrekcje w terminie do końca października 1927 r. przedłożyły Kuratorjum preliminarze wydatków na I półrocze roku szkolnego 1927/28 w ramach dochodów, jakie Dyrekcje z taks administracyjnych spodziewają się w tym czasie osiągnąć. Podobny preliminarz dochodów i wydatków za II półrocze 1927/28 należy przesłać Kuratorjum do końca marca 1928 r.

Preliminowane wydatki winny być zestawiane szczegółowo według §§-ów i pozycji budżetowych.

Wyrachowania z tych taks winny Dyrekcje przysyłać Kuratorjum do końca kwietnia za I półrocze, a do końca sierpnia za II półrocze danego roku szkolnego.

Kurator Okręgu Szkolnego: *wz. Przyjemski wr.*, Naczelnik Wydziału.

197.

Podział rejonów wizytatorskich.**Szkoły średnie ogólnokształcące.****1. Bzowski Konstanty, wizytator szkół:**

Państwowe: Bochnia, Brzesko, Kraków V., Kielce im. Śniadeckiego, Końskie, Pińczów.

Prywatne: Kraków-Ks. Ks. Salezjanów, Kraków żydowskie, Kraków Kursy „Matura“, Ropczyce, Kielce Gminy Izraelickiej, Skarżysko Kamienina; nadto 15 seminarjów nauczycielskich.

2. Dr. Jakóbiec Jan, wizytator szkół:

Państwowe: Biała, Kraków IV i X, Tarnów II, Zakopane, Żywiec, Częstochowa - im. Słowackiego, Kielce - im. - M. Reja, Radom - im. Kochanowskiego, Sosnowiec im. Platerówny.

Prywatne: Biała, Kraków im. Kr. Jadwigi, Kraków SS. Urszulanek, Tarnów SS. Urszulanek, Zakopane, Zbylitowska Góra, Częstochowa Związku Zawod. Naucz., Częstochowa stow. „Nauka i Praca“, Jędrzejów, Kielce im. św. Stanisława Kostki, Kielce Wolmann Zimnowodziny, Kozienice, Radom im. M. Konopnickiej, Radom Leona Błaszyńskiego, Sosnowiec H. Rządkiwiczowej, Sosnowiec liceum St. Podkajowej.

3. Kydryński Juljusz, p. o. wizytatora szkół:

Państwowe: Kraków I,II,III, Nowy Sącz I,II, Wadowice, Wieliczka, Częstochowa im. Traugutta, Miechów, Ostrowiec.

Prywatne: Kraków-Ks. Ks. Misjonarzy na Nowej Wsi, Kraków-Ks. Ks. Misjonarzy na Stradomiu, Kraków im. Platerówny, Nowy Sącz-Komitetu Obywatelskiego, Nowy-Sącz SS. Niepokalanek, Wadowice Ks. Ks. Pallotynów, Wadowice OO. Karmelitów Bosych, Wieliczka, Będzin „Jabne“ stow. Kupców, Będzin-M. Bojarskiej, Będzin J. Krzymowskiej, Częstochowa m. Twa Żyd. Szk. Średnich, Częstochowa ż. Twa Żyd. Szk. Średnich, Opatów, Ostrowiec, Zawiercie-Twa „Szkoła Średnia“, Zawiercie H. Malczewskiej.

4. Wajdowicz Władysław, wizytator szkół:

Państwowe: Chrzanów, Jasło, Kraków VI, VII, Myślenice, Nowy Targ, Tarnów I, Dąbrowa Gór. Olkusz, Sosnowiec im. Staszica, Sosnowiec im. Prusa.

Prywatne: Dąbrowa koło Tarnowa, Dębówiec, Jasło Tow. Naucz. Szkół Wyższych, Jasło-SS. Wizytek, Kraków-im. Kaplińskiej, Kraków OO. Paulinów, Kraków Kursy „Wiedza“, Oświęcim-im. Konarskiego, Oświęcim-Ks. Ks. Salezjanów, Tarnów im. Orzeszkowej, Będzin-Zgrom. Kupców, Będzin-W. Replińskiej, Dąbrowa Górnicza, Olkusz, Sosnowiec Zrzeszenia Rodzic. Sosnowiec Żyd. Twa Szkół Średnich, Staszów.

5. Wierzbicki Władysław, wizytator szkół:

Państwowe: Dębica, Gorlice, Kraków VIII,IX, Mielec, Tarnów III. Częstochowa im. Sienkiewicza, Kielce im. bł. Kingi, Radom II, Sandomierz,

Prywatne: Grybów, Kraków im. Jaworskiego, Kraków Kursy podoficerskie, Rabka Dr. Wieczorkowskiego, Rabka SS. Nazaretanek, Rakowice, Staniątki, Tarnów żydowskie, Tarnów-Kursy podoficerskie, Częstochowa SS. Nazaretanek, Częstochowa Dra F. Aksera, Kielce im. Mickiewicza, Radom M. Gajl, Radom Tow. „Przyjaciół Wiedzy“, Sandomierz, Stopnica, Szczekociny.

Seminarja nauczycielskie.

Bryda Władysław, p. o. wizytatora szkół:

Państwowe: 1) Biała m. 2) Częstochowa m, 3) Częstochowa ochron. 4) Kraków ż, 5) Ostrowiec m, 6) Radom ż, 7) Sosnowiec m, 8) Tarnów m, 9) Zawiercie ż.,

Prywatne: 1) Biała im. św. Hildegardy ż, 2) Bodzentyn koed., 3) Dąbrowa Górnicza m, 4) Dąbrowa Górnicza ż, 5) Dębica ż, 6) Gorlice ż, 7) Jasło ż, 8) Kraków T. S. L., 9) Kraków PP. Prezentek, 10) Kraków im. Reja, 11) Marjówka powiat Opoczno ż, 12) Mielec ż, 13) Nowy Sącz ż, 14) Nowy Targ ż, 15) Stary Sącz ż, 16) Tarnów im. św. Kingi, 17) Tarnów SS. Urszulanek, 18) Wadowice ż.

Bzowski Konstanty, wizytator szkół:

Państwowe: 1) Kęty ż, 2) Kielce m, 3) Radom m, 4) Solec nad Wisłą m, 5) Sosnowiec ż, 6) Stary Sącz.

Prywatne: 1) Chrzanów ż, 2) Częstochowa ż, 3) Jordanów koed., 4) Kraków Münnichowej, 5) Kraków św. Rodziny, 6) Kraków Instytut Marji, 7) Ropczyce ż, 8) Tarnów im. św. Jadwigi, 9) Wieliczka ż.

Dr. Ziemnowicz Mieczysław, p. o. wizytatora szkół:

Państw. 1) Jędrzejów m, 2) Kraków m, 3) Kraków P. K. N., 4) Kraków P. W. K. N., 5) Kraków K. D. 6) Sandomierz ż. 7) Żywiec ż.

Prywatne: 1 Bochnia ż, 2) Gorlice W. K. N., 3) Kielce ż, 4) Kraków W. K. N., 5) Nowy Sącz W. K. N., 6) Radom W. K. N., 7) Tarnów W. K. N., 8) Sosnowiec W. K. N.

Szkolnictwo powszechne.

Dreziński Jan, wizytator szkół, obejmuje powiaty:

Będzin, Biała, Bochnia, Chrzanów, Częstochowa, Kraków-miasto, Oświęcim, Zawiercie, Żywiec.

Dr. Kulański Franciszek, wizytator szkół, obejmuje powiaty:

Kielce, Kraków-powiat, Miechów, Olkusz, Opatów, Pilzno, Ropczyce, Sandomierz, Wadowice, Wieliczka.

Michalski Władysław, wizytator szkół, obejmuje powiaty:

Brzesko, Dąbrowa, Grybów, Gorlice, Jędrzejów, Jasło, Końskie, Pińczów, Nowy-Sącz, Tarnów, Włoszczowa.

Kostuch Tomasz, p. o. wizytatora szkół, obejmuje powiaty:

Iłża, Kozienice, Limanowa, Maków, Mielec, Myślenice, Nowy-Targ, Opoczno, Radom, Stopnica.

198.

Spis książek,

**nabytych przez Centralną Bibliotekę Naucz. O. S. K. w Krakowie
od 1 stycznia 1927 r.**

Szkoły i Pedagogika.

(Ciąg dalszy).

- 8699. 29/8. Dzierzbicka Wanda: O uzdolnieniach zawodowych nauczyciela wychowawcy na podstawie ankiety. Lwów—Warszawa 1926.
- 8706. 30/1. Rankowski Felix, Błaszczyński K.: O prawach i obowiązkach nauczycieli. Poznań 1926.
- 8690. 29/8. Spis szkół zawodowych Rzeczypospolitej. M. W. R. i O. P. Warszawa 1927.
- 8676. 29/11. Szkoły powszechne w Rzeczypospolitej w roku szkoln. 1925/26, stan z 1 grudnia 1925. M. W. R. i O. P. Warszawa.
- 8702. 29/9. Ustawa o ustroju szkolnictwa, projekt komisji. M. W. R. i O. P. Warszawa 1927.
- 8675. 29/11. Szkoły techniczne, szkoły mistrzów rzemieślnicze i doksztalcające zawodowe. Warszawa 1927.
- 8691. 29/8. Biegeleisen Leon: Szkoła a gospodarstwo narodowe. Zarys gosp. polityki szkolnej. T. I. Warszawa 1926.
- 8681. 29/8. Dr. Ed. Claparede: Psychologia dziecka i pedagogika eksperymentalna. Warszawa 1927.
- 8700. 29/8. Dawid Wł.: Inteligencja, wola i zdolność do pracy, wyd. III. z rys. w tekście. Warszawa 1927.
- 8683. 29/8. Hamaide Amelja: Metoda Decroly. Warszawa 1926.
- 8705. 30/1. Henderson C. H.: Nowe wychowanie. Warszawa 1925.
- 8682. 29/8. Jeleńska Ludwika: Metodyka pierwszych lat nauczania, wyd. II. Warszawa 1927.

8684. 29/8. Kerschensteiner Georg: Pojęcie szkoły pracy. Lwów 1926.
 8693. 29/8. Kukulski Zygmunt: Pierwiastkowe przepisy pedagogiczne Kom. Eduk. Nar. z lat 1773—1776. Lublin 1923.
 8698. 29/8. Rowid Henryk: System daltoński w szkole powszechnej. Z zagadnień współczesnej metodyki. Kraków 1927.
 8686. 29/8. Rusk Robert: Pedagogika eksperymentalna. Lwów — Warszawa 1926.
 8696. 29/8. Dr. Sokal Klemens: Karta indywidualna dziecka. Wskazówki metodyczne. Lublin 1927.
 8703. 29/8. Stoliński Zygmunt: Szkolnictwo niemieckie w Polsce. Warszawa 1927.
 8714. 29/8. Egzaminatory dojrzałości. Pamiętnik III. Konferencji Dyrektorów i Delegatów Rad Pedagog. O. S. Łódzkiego. Łódź 1927.
 8677. 29/9. Na obczyźnie i u siebie; z przeżyć jednej szkoły. Warszawa
 8689. 29/8. Tydzień szkoły pracy. Poznań 1926.
 8661. 29/8. Gentile Giovanni: Il fascismo al governo della scuola. Roma 1924.
 8657. 30/1. Radice Giuseppe: La riforma della scuola elementare.
 8659. 30/1. Orari e programmi di Esame per le Scuole Medie. Roma 1926.
 8660. 30/1. Ordinanza Ministeriale 11 Novembre 1923. Orari programmi e prescrizioni didattiche per le Scuole elementari. Milano 1923.
 8655. 29/8. Barker Mabel: L'utilisation du milieu géographique pour l'éducation. Montpellier 1926.
 8636. 29/8. Bourdon B.: L'intelligence. Paris 1926.
 8671. 29/9. Krafft Helene, Piaget Jean: La notion de l'ordre des événements et le test des images en désordre. Genève 1926.
 8670. 30/1. Fiske John: The destiny of man viewed in the light of his origin. Boston 1884.
 8620. 30/1. Gould F. J.: Moral instruction its theory and practice. London 1913.
 8642. 29/9. Modougall William: The group mind. Cambridge 1927.
 8678. 29/8. O'shea M. Y.: The child his nature and his needs. New York 1925.
 8648. 29/8. Dr. Bode Paul, Dr. Fuchs Hans: Psychologie des Landkinder auf geisteswissenschaftlicher Grundlage. Halle 1925.
 8664. 29/8. Dr. Keller Heinrich: Ärztliche Pädagogik. Ein Buch für Eltern, Lehrer u. Erzieher. Wien 1924.
 8707. 29/9. Kirste Ernst: Das Prinzip der Kindesmässigkeit in der Pädagogik und seine psychologischen Probleme. Leipzig 1916.

Religja.

6801. 28/1. Ks. Boczar Józef: Metodyka nauczania religii katolickiej do użytku semin. nauczycielskich. Poznań—Warszawa 1923.
 8121. 29/5. Ks. Gralewski Jan: Nauczanie religii rzymsko-katolickiej w oddziałach: 1, 2, 3, 4 szkół powszechnych.
 8223. 29/6. Halfman und Koster: Hilfsbuch für den evangelischen Religionsunterricht. I. u. II. Teil.
 6790. 28/1. Krzeszkiewicz Stanisław: Metodyka nauki religii. Poznań 1921.
 6082. — Schafer und Krebs: Biblisches Lesebuch. Frankfurt a. M. 1924.
 7624. 29/1. Ks. Thullie K.: Wskazówki metodyczne nauczania biblij i katechizmu. Warszawa 1923.
 7623. 29/1. 8230. 29/7. Ks. Thullie K.: Uwagi metodyczne do Dziejów Objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Część I. i II. Warszawa 1923.

8539. 29/7. Ks. Winkowski Józef: Praktyczny podręcznik duszpasterstwa w szkole średniej. Zakopane 1927.
 7090. 29/5. Witkiewicz Stanisław: Chrześcijaństwo a katechizm. Lwów—Warszawa 1920.
 8205. 8206. 29/6. Ks. Woroniecki Jacek: Metoda i program nauczania teologii moralnej. Lublin 1922.
 8487. 29/7. Ks. Woroniecki Jacek: Katolicka etyka wychowawcza. Cz. I. analityczna. Poznań 1925.

Język polski.

8117. 29/5. Adamczewski Stanisław: Zbiór zadań i pytań z literatury polskiej dla uczniów szkoły średniej. Część I.: wiek¹ 16 i 17. Lwów—Warszawa 1922.
 7717. 29/1. Benni Tytus: Ortofonia polska. Lwów—Warszawa 1924.
 6800. 28/1. Benni Tytus: Gramatyka polska w rozmowach i zadaniach. Lwów—Warszawa 1923.
 7722. 29/1. Borowy Wacław: O wpływach i zależnościach w literaturze. Kraków 1921.
 7687. 29/1. Brzozowski Stanisław: Filozofia romantyzmu polskiego. Lwów 1921.
 8692. 29/8. Czapczyński Tadeusz: Nauczanie języka polskiego w szkołach mniejszości wyznaniowych i narodowych. Łódź 1926.
 8253. 8254. 29/7. Drzewiecki Konrad: Zarys metodyki języka polskiego. Warszawa 1922.
 6798. 28/1. Drzewiecki Konrad: Krótka składnia języka polskiego. Warszawa 1921.
 6789. 28/1. Galle Henryk: Teoria prozy i poezji w zarysie. Wyd. V. Warszawa 1922.
 5577. — Gaertner Henryk: Stylistyka polska jako metoda indywidualizująca w badaniach językowych. Warszawa 1924.
 8687. 29/8. Gaertner Henryk: Nauka o języku polskim. Wskazówki do samokształcenia. Poradnik naucz. T. I. Warszawa 1924.
 8692. 29/8. Kalisz Ludwik: Materiały do metodyki nauczania języka polskiego. Łódź 1926.
 8697. 28/9. Klemensiewicz Zenon: Metodyka nauczania głosowni opisowej w gimnazjum. Lwów—Warszawa 1926.
 8061. 29/5. Kozłowski Władysław: Jak czytać utwory piękna. Warszawa 1909.
 6654. — Kryński: Jak nie należy mówić i pisać po polsku. Wyd. jubil. Warszawa 1921.
 6797. 28/1. Krasnowolski Antoni: Główne zasady składni polskiej. Wyd. III. Warszawa 1921.
 7996. 29/4. Krasnowolski Antoni: Systematyczna składnia języka polskiego. Warszawa 1909.
 8122. 29/5. Niemojewska Zofja: Dziady drezdeńskie jako dramat chrześcijański. Warszawa 1920.
 8099. 29/5. Próchnicki Franciszek: O ważniejszych gatunkach prozy i poezji. Lwów 1922.
 5660. — Ptaszycki Stanisław: Encyklopedia nauk pomocniczych historii i literatury polskiej. Lublin 1922.
 8680. 29/8. Sołdrowski Jan: O wycieczkach szkolnych jako istotnej części nauczania języka polskiego. Częstochowa 1926.

8014. 29/4. Szober Stanisław: Zasady nauczania języka polskiego w zakresie szkoły powsz. i gimn. niższego. Wyd. II. Lwów—Warszawa 1923.
7808. 29/9. Szober Stanisław: Gramatyka polska w ćwiczeniach. Zesz. 1, 2, 3, 4. Lwów—Warszawa 1923.
8695. 29/8. Szober Stanisław: Podręcznik do nauki języka polskiego w seminarjach nauczycielskich. I. Wykład teoretyczny. II. Ćwiczenia i zadania. Warszawa 1926.
7273. 28/7. Wójcicki Kazimierz: Ćwiczenia porównawcze z dziedziny poetyki. Warszawa 1922.
7896. 29/3. Wójcicki Kazimierz: Stylistyka i rytmika polska, podręcznik, wyd. V. Warszawa 1923.
7272. 28/7. Wójcicki Kazimierz: Rozbiór literacki w szkole, podręcznik dla nauczyciela. Warszawa 1922.
7086. 28/4. Życzyński Henryk: Teoria dramatu. Cieszyn 1922.
7685. 29/1. Życzyński Henryk: Wzory metodyczno-krytycznego rozbioru literatury pięknej. Cieszyn 1921.

199

Ruch słuźbowy.**Kuratorjum.**

P. Minister WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 26 września 1927 r. Nr. O. Prez. 5874/27 zamianował od 1 października br. p. dra Mikołaja Adama Krupińskiego, profesora szkoły ekonomiczno-handlowej w Krakowie, p. o. wizytatora szkół, wizytatorem szkół w V. st. sł. w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

P. Minister WR. i OP. powierzył rozporządzeniami z dnia 20 września b. r. Nr. O. Prez. 5764/27, 5763/27, 5776/27 i 5714/27 p. Władysławowi Brydzie, dyrektorowi seminarjum, p. o. wizytatora szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego, Tomaszowi Kostuchowi, inspektorowi szkolnemu w Kielcach, p. Juljuszowi Kydryńskiemu, kierownikowi państwowego gimnazjum męskiego w Grudziądzu, p. dr Mieczysławowi Ziemnowiczowi, profesorowi państwowego gimnazjum IV. w Krakowie, pełnienie obowiązków wizytatorów szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego od dnia 1 października 1927 roku.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

P. Minister WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 20/9 1927 r. Nr. O. Prez. 5765/27 powierzył p. Stanisławowi Bugajskiemu, nauczycielowi państw. gimnazjum II. im. kr. Bol. Chrobrego w N. Sączu, pełnienie obowiązków wizytatora szkół w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego, począwszy od dnia 1 października 1927 roku.

Ministerstwo WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 2. września 1927 r. Nr. II. 11.814/27 zamianowało p. Zygmunta Lubertowicza, prof. państw. gimnazjum im. Seweryna Goszczyńskiego w Nowym Targu, stałym nauczycielem w państw. gimnazjum w Bielsku od 1 września 1927 r.

P. Minister WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 3 lipca 1927 roku Nr. II. 11101/27. przeniósł p. Mikołaja Mazanowskiego, dyrektora państw.

gimnazjum VII im. A. Mickiewicza w Krakowie, w stan spoczynku z dniem 31 sierpnia 1927 roku po 40 latach służby państwowej.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego rozporządzeniem z dnia 3 października 1927 roku L. II. 6363/27 przeniosło Henryka Żurawskiego, nauczyciela tymczasowego, z państwowego gimnazjum im. kr. Kazimierza Wielkiego w Bochni do państwowego gimnazjum im. kr. Władysława Jagiełły w Dębicy.

200.

KONKURSY.

Z terminem 4-tygodniowym od daty wyjścia niniejszego Nru. Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Bochni ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia następujących posad kierowników szkół:

- I. 1-kl. w Barczkowie, mieszkania niema, gruntu jest 66 a 17 m².
 - 1-kl. w Niedarach, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 2 ha 92 a 8 m² gruntu.
 - 1-kl. w Cichawce, mieszkania niema.
 - 1-kl. w Kamyku, mieszkania niema i gruntu niema.
 - 1-kl. w Rdzawie, mieszkania i gruntu niema.
 - 1-kl. w Łomnej, mieszkania i gruntu niema.
 - II. 2-kl. w Pierzchowie, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 28 a 96 m² gruntu.
 - 2-kl. w Nieznanowicach, mieszkanie składa się z dwóch pokoi, 28 a 77 m² gruntu.
 - 2-kl. w Cichawie, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 58 a 94 m² gruntu.
 - 2-kl. w Grabiu Uznańskim, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 1 mórg 142 sążni gruntu.
 - 2-kl. w Kamionnej, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 33 a 37 m² gruntu.
 - III. 3-kl. w Leszczynie, mieszkanie składa się z dwóch pokoi i kuchni, 63 a 14 m² gruntu.
 - 3-kl. w Tarnawie, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 11 a 37 m² gruntu.
 - 3-kl. w Zbydniowie, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 1 mórg 44 sążni gruntu.
 - 3-kl. w Rozdzielu, mieszkanie składa się z dwóch pokoi i kuchni, 82 m² gruntu.
 - IV. 4 kl. w Trzcianie, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 2 ha 16 a 11 m² gruntu.
 - V. 6-kl. w Nieszkowicach Wielkich, mieszkanie składa się z jednego pokoju i kuchni, 31 a 29 m² gruntu.
 - VI. 7-kl. w Rajbrocie, mieszkanie składa się z dwóch pokoi i kuchni, 86 a 32 m² gruntu.
- Odpowiednio udokumentowane podania należy wносить drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Bochni. Pierwszeństwo w otrzymaniu posady w Rajbrocie i w Nieszkowicach W. będą mieli kandydaci z egzaminem wydziałowym lub Wyższym Kursem Nauczycielskim.

Rada Szkolna Powiatowa w Brzesku rozpisuje konkurs, celem stałego obsadzenia posady nauczyciela kierującego w 2-klasowej szkole powsz. w Wesołowie. Przy szkole jest mieszkanie służbowe, składające się z dwóch pokoi i kuchni, oraz ogród.

Podania należycie udokumentowane należy wносить w przepisanej drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Brzesku.

Rada Szkolna Powiatowa w Chrzanowie ogłasza po raz drugi konkurs na posadę kierownika szkoły 5 klasowej mieszanej we Filipowicach. Jest mieszkanie służbowe i 2 morgi pola. Pierwszeństwo zastrzega się kandydatowi z egzaminem wydziałowym, względnie Wyższym Kursem Nauczycielskim z którejkolwiek grupy. — Podania należy wносить do Rady Szkolnej Powiatowej w Chrzanowie drogą służbową.

Rada Szkolna Powiatowa w Dąbrowie ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia posad kierowników:

- 1) 7-klasowej szkoły powszechnej w Szczucinie;
- 2) 2-klasowej szkoły powszechnej w Dąbrówkach Breńskich;
- 3) 3-klasowej szkoły powszechnej w Sikorzycach.

Przy szkole pod 1 jest mieszkanie służbowe, składające się z 3-ch pokoi i kuchni, oraz ogród i 2 morgi pola. — Przy szkołach pod 2 i 3 ogród i mieszkanie służbowe, składające się z 2 pokoi i kuchni. Przy szkole pod 1) 3/4 morga pola, przy szkole pod 2) 1 morga pola.

Pierwszeństwo będą mieli kandydaci z ukończonym Wyższym Kursem Nauczycielskim, lub egzaminem wydziałowym z którejkolwiek grupy.

Podania, należycie udokumentowane, należy wносить do Rady Szkolnej Powiatowej w Dąbrowie za pośrednictwem władzy przełożonej.

Rada Szkolna Powiatowa w Gorlicach ogłasza konkurs, celem stałego obsadzenia posady nauczyciela samoistnego w szkole powszechnej publicznej 1-klasowej w Koniecznej. Język wykładowy ruski. W budynku jest mieszkanie dla nauczyciela. Szkoła posiada ogród półmorgowy. — Podania wносить należy w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Gorlicach.

Rada Szkolna Powiatowa w Grybowie ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia posad:

1) kierownika 3-klasowej szkoły powszechnej w Siedliskach. Przy szkole jest mieszkanie służbowe, składające się z 2 pokoi i kuchni, sad owocowy i dwie morgi gruntu.

2) samoistego nauczyciela (lki) 1-klasowej szkoły powszechnej w Izbach z językiem ruskim. Przy szkole jest mieszkanie służbowe, składające się z 2 pokoi, kuchni i ogrodu.

Podania, należycie udokumentowane, należy wносить do Rady Szkolnej Powiatowej w Grybowie.

Rada Szkolna Powiatowa w Krakowie ogłasza konkurs, celem stałego obsadzenia posad:

1) kierownika szkoły 4-klasowej powszechnej mieszanej w Czyżynach. Przy szkole jest ogród i 112 arów gruntu na użytek kierownika. Pierw-

szeństwo zastrzega się kandydatom, mającym egzamin wydziałowy względnie Wyższy Kurs Nauczycielski;

2) kierownika szkoły 3-klasowej powszechnej mieszanej w Czulicach. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 0'3084 ha. gruntu;

3) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej mieszanej w Brzoskwini. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 3 morgi 236 sążni gruntu;

4) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej mieszanej w Cholerzynie. Przy szkole jest 2 morgi gruntu.

5) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej mieszanej w Jeziorzanych. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 29 a gruntu.

6) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej mieszanej w Lusinie. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 1/4 morga gruntu;

7) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej mieszanej w Pozowicach.

8) kierownika szkoły 2-klasowej powszechnej mieszanej w Wolicy. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 1 3/4 morga gruntu;

9) samotnego nauczyciela w Czulówku. Przy szkole jest mieszkanie służbowe i 57 a łąki.

Podania, należycie udokumentowane, należy wносить do Rady Szkolnej Powiatowej w Krakowie za pośrednictwem władzy przełożonej.

Rada Szkolna Powiatowa w Mielcu ogłasza konkurs na następujące posady kierowników (czek) szkół;

1) 7-klasowej szk. żeńskiej im. Marji Konopnickiej w Mielcu, przy szkole mieszkanie służbowe z dwóch pokoi i kuchni, gruntu niema.

2) 3-kl. szk. mieszanej w Książnicach, mieszkanie z dwóch pokoi i kuchni, 1 mórg gruntu.

3) 3-kl. szk. mieszanej w Podborzu, mieszkanie z 2 pokoi i kuchni, 25 a ogrodu, 1 ha 12 a gruntu.

4) 3-kl. szk. mieszanej w Dulczy Wielkiej, mieszkanie z dwóch pokoi i kuchni, gruntu 1 ha

5) 2-klasowej w Żdziarcu, mieszkanie z dwóch pokoi i kuchni, pół ha gruntu.

6) 2-klasowej w Roźniatach, mieszkanie z 2 pokoi i kuchni, ponad 1 mórg gruntu.

7) 1-klasowej w Pniu, mieszkanie z 2 pokoi i kuchni, 3 morgi gruntu.

8) 1-klasowej w Wylowie, budynku własnego niema, 1 mórg gruntu, przeznaczony pod budowę szkoły.

9) 1-klasowej w Brzyściu, budynku własnego niema, brak mieszkania, 1 mórg gruntu, przeznaczony pod budowę szkoły.

10) 1-klasowej w Hykach Dębiakach, mieszkanie z 2 pokoi i kuchni, 2 morgi gruntu.

11) 1-klasowej w Bliźnie, mieszkanie z 2 pokoi i kuchni, 1 ha gruntu.

12) 1-klasowej w Partyni, budynek o 2 salach naukowych i mieszkaniu dla nauczyciela, gruntu przy szkole niema.

Od kandydatów ad 1) wymaga się egzaminu wydziałowego lub Wyższego Kursu Nauczycielskiego z którejkolwiek grupy.

Podania, należycie udokumentowane, należy wносить do Rady Szkolnej Powiatowej w Mielcu.

Rada Szkolna Powiatowa w Nowym Sączu ogłasza konkurs, celem stałego obsadzenia posad kierowników szkół:

1) 3-kl. w Przysietnicy, polski język nauczania, budynek szkolny własny, drewniany, mieszkanie dla nauczyciela z trzech pokoi i kuchni; ogród szkolny i grunt 1 morg.

2) 3-kl. w Jasiennej, polski język nauczania, budynek szkolny własny, drewniany, mieszkanie dla kierownika z dwóch pokoi i kuchni; ogród i grunt szkolny 1 i pół morgi.

3) 2-kl. w Gostwicy, polski język nauczania, budynek szkolny drewniany, mieszkanie dla kierownika szkoły z dwóch pokoi i kuchni, ogród i grunt 2 morgi 8 a.

4) 2-kl. w Maszkowicach, polski język nauczania, budynek szkolny murowany, własny, mieszkanie dla kierow. szkoły z dwóch pokoi i kuchni, ogród i grunt szkolny 1 i $\frac{1}{4}$ morgi.

5) 2-kl. w Żegiestowie, ruski język nauczania, budynek szkolny własny murowany, mieszkanie dla kierownika szkoły z 2 pokoi i kuchni, ogród i grunt szkolny 64 m².

6) 2-kl. w Gaboniu, polski język nauczania, budynek szkolny własny, drewniany, mieszkanie dla nauczyciela kier. z dwóch pokoi i kuchni, ogród i grunt szkolny około 1 morgi.

7) 3-kl. w Jazowsku, polski język nauczania, budynek szkolny drewniany, mieszkanie dla nauczyciela z dwóch pokoi i kuchni, ogród i grunt szkolny około 1 morgi.

8) 2-kl. w Siedlcach, polski język nauczania, budynek szkolny drewniany, mieszkanie dla kierownika szkoły z trzech pokoi i kuchni, grunt szkolny $\frac{1}{4}$ morga.

Prośby o posady należy przysyłać Radzie Szkolnej Powiatowej w Nowym Sączu za pośrednictwem swej władzy przełożonej.

Rada Szkolna Powiatowa w Nowym Sączu ogłasza konkurs, celem stałego obsadzenia posad kierowników szkół:

1) 4-klasowej szkoły powszechnej w Wielogłowach. Mieszkanie służbowe z 2 pokoi i kuchni w lichym stanie, ogrodu i gruntu szkolnego 1 i $\frac{1}{2}$ morgi, odległość 6 km. od Nowego Sącza.

2) 3-klasowej szkoły w Różnowie, mieszkanie służbowe z 2 pokoi i kuchni, ogrodu $\frac{1}{4}$ morgi, gruntu niema.

3) 2-klasowej szkoły w Świniarsku. Mieszkanie dla kierownika szkoły złożone z 2 pokoi i kuchni w lichym stanie, ogrodu szkolnego i gruntu 2 morgi.

4) 2-klasowej szkoły w Mochnaczce Niżnej. Mieszkanie kierownika szkoły z 2 pokoi i kuchni, ogrodu szkolnego $\frac{1}{4}$ morgi, gruntu ornego niema.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Nowym Sączu.

Rada Szkolna Powiatowa w Nowym Targu rozpisuje konkurs, celem stałego obsadzenia posad kierowników(czek):

a) 3-klasowej szkoły powszechnej w Odrowążu.

Przy szkole znajduje się grunt szkolny 735·5 m² oraz mieszkanie służbowe, składające się z dwu pokoi i kuchni.

b) 2-klasowej szkoły powszechnej w Jurgowie.

Przy szkole znajduje się grunt szkolny 1200 sążni oraz mieszkanie dla kierownika, składające się z dwu pokoi i kuchni.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Nowym Targu.

Rada Szkolna Powiatowa w Nowym Targu rozpisuje ponownie konkurs, celem stałego obsadzenia posad kierowników:

1) 3-klasowej szkoły powszechnej w Witowie;

2) 3-klasowej szkoły powszechnej w Zubsuchem—Zębie.

Do posady pod 1) przywiązane jest mieszkanie służbowe z 2 pokoi i kuchni, oraz ogród w wymiarze 600 sążni².

Do posady pod 2) przywiązane jest mieszkanie służbowe, składające się z 1 pokoju i kuchni. Ogródu brak.

Podania, odpowiednio udokumentowane, należy w przepisanej drodze służbowej wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Nowym Targu.

Rada Szkolna Powiatowa w Oświęcimiu ogłasza konkurs, celem stałego obsadzenia posad kierowników, względnie nauczycieli samoistnych w szkołach: 4-klasowych mieszanych w Piotrowicach i Bachowicach;

3-kl. mieszanej w Porębie Wielkiej;

2-kl. mieszanych w Graboszycach, Przecieszynie, Przeciszowie, Podlesiu i Smolicy oraz

1-kl. w Broszkowicach, Brzeszcze-Bór, Chrzastowicach, Grodzisku, Laszkowej, Miejsu, Piotrowicach-Bugaj, Przeciszów-Las, Rudzy, Skidzyn i Spytkowicach-Przewóz.

Przy szkole w Piotrowicach i Porębie Wielkiej jest grunt dla użytku kierownika szkoły.

W szkołach w Przecieszynie, Brzeszcze-Bór, Miejsu, Piotrowicach-Bugaj, Przeciszów-Las, Skidzyn i Spytkowicach-Przewóz niema mieszkania służbowego.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Oświęcimiu.

Rada Szkolna Powiatowa w Ropczycach ogłasza niniejszem konkurs, celem stałego obsadzenia następujących posad:

a) kierowników(czek):

1. szkoły 4-klasowej powszechnej w Gliniku,
2. " 3-klasowej " w Grabinach,
3. " 3-klasowej " w Niedźwiadzie Dolnej,
4. " 3-klasowej " w Nockowej,
5. " 3-klasowej " w Wiśniowej,
6. " 3-klasowej " w Żyrakowie,
7. " 2-klasowej " w Lubzinie,
8. " 2-klasowej " w Nawsiu,
9. " 2-klasowej " w Wiercanach.

b) samoistnych nauczycieli (lek):

1. szkoły 1-klasowej powszechnej w Będziemyślu,
2. " 1-klasowej " w Łączkach Kucharskich.

Do posad kierowników szkół ad 1, 4, 5, 7, 8 i 9 są przywiązane mieszkania służbowe, składające się z dwóch pokoi i kuchni, nadto ad 1) pół morga gruntu, ad 3) dwie morgi gruntu, ad 4) 43 a 21 m² gruntu, ad 5) 1138 sążni gruntu, ad 6) dwa morgi gruntu, ad 7) 0.0969 ha gruntu, 8) półtora morga gruntu, ad 9) 70 a gruntu.

W Będziemyślu, Grabinach, Łączkach Kucharskich i Niedźwiadzie Dolnej szkoła nie posiada własnego budynku szkolnego i mieszkania dla nauczyciela kierującego.

Podania, należycie udokumentowane, należy wnosić w drodze służbowej do Rady Szkolnej Powiatowej w Dobczycach.

Rada Szkolna Powiatowa w Wadowicach ogłasza konkurs na posady nauczycieli(lek) kierujących:

1. 7-kl. publicznej szkoły powszechnej żeńskiej im. kr. Jadwigi w Wadowicach (mieszkania służbowego brak),

2. 6-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Inwałdzie (mieszkanie dwa pokoje i kuchnia — dwa ogrody owocowe i warzywne o pow. 0.6 ha, (możność posyłania dzieci koleją do szkół w Wadowicach),

3. 6-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Targanicach (mieszkanie dwa pokoje z kuchnią),

4. 4-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Sułkowicach (Łęgu) (mieszkanie dwa pokoje i kuchnia — ogród owocowo-warzywny),

5. 4-kl. publ. szkoły powszechnej w Stanisławiu Dolnym (mieszkanie pokój z kuchnią, odległość od Kalwarji 3 km.),

6. 3-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Skawinkach (mieszkanie dwa pokoje z kuchnią),

7. 3-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Ponikwi (mieszkanie dwa pokoje z kuchnią),

8. 2-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Stanisławiu Górnym (mieszkanie pokój z kuchnią),

9. 2-kl. publ. szkoły powszechnej mieszanej w Lgocie (mieszkanie pokój z kuchnią, 0.9 ha pola).

Od kandydatów(tek) pod 1, 2 i 3 wymagany egzamin z Wyższego Kursu Nauczycielskiego, względnie wydziałowy.

(ciąg dalszy)

Zestawienie wskazówek.

Z wywodów poprzednich da się ułożyć postępowanie takie :

A.

19) Polonista wspólnie z profesorami kl. I, po myśli pp. 5—9 przez pierwsze dwa miesiące r. szk. dokładnie zbada stan ortografii swych uczniów przez przygodne pytania z pisowni, dyktaty itp.

20) Jeśli stan ten, jak obecnie, okaże się złym, to wyznaczy sobie roczny materiał pisowni według p. 13 i ułoży plan jego przerabiania.

21) Przy pomocy uczniów sporządzi tablice ortograficzne, trudność pisowni znacząc w nich atramentem kolorowym, i powiesi je w klasie. *)

22) Wybierze podręcznik ortograficzny zgodnie z p. 1. **)

23) Będzie systematycznie przerabiał pisownię po myśli pp. 10, 11, 14.

24) Po przerobieniu pewnego prawidła lub prawideł, idąc za wskazówką 1, 3 i 4, profesorowi kaligrafii wskaże z podręcznika ortograficznego ustęp do przepisywania na lekcjach pisma.

25) Przepisany na kaligrafii tekst sklasyfikuje według błędów ortograficznych podkreślonych przez profesora kaligrafii.

26) Z materiału, tak przygotowanego, będzie dawał dyktaty, jak je określa wskazówka 17 i 18.

B.

27) Profesor kaligrafii, począwszy od listopada, w kl. I po myśli pp. 3 i 4 otrzymany od polonisty tekst z podręcznika ortograficznego przepisze na tablicy kredą białą, trudności pisowni znacząc kredą kolorową. Za nim z tablicy przepisują uczniowie do kajetów. „Kajety przejrzy i poprawi“, widocznie podkreślając błędy ortograficzne bez ich klasyfikowania.

— — — — —

Sądzę, że w ten sposób i rodzaje pamięci znajdą zastosowanie i Program zostanie zrealizowany. Będzie bowiem i pisanie na tablicy i w kajetach i przepisywanie odpowiednio dobranych tekstów dwa razy w tygodniu i przeglądanie i poprawianie kajetów i dyktanda, a wszystko bez przeciążenia, bez uszczerbku dla któregośkolwiek przedmiotu i narzucania nowych ciężarów. Oby też, i skutek wyniknął stąd — upragniony!

Proszę o dyskusję!

*) Według prof. Piękosia każdy uczeń powinien mieć słownik ortograficzny.

**) Z licznych książeczek, które poznałem, najwięcej mi się podoba podręcznik ortograficzny: a) Szobera — Niewiadomskiej — Boguckiej i b) Z. Perkowskiej i M. Hertzberżanki.

Sprostowanie.

W Dodatku Nr. 5, na str. 33 w wierszu 8 od dołu zamiast nałóg „ortograficzny” winno być „nałóg ortograficzny”.

Na str. 40 w wierszu 14 od dołu zamiast „spróbójmy”, winno być „spróbujmy”.

DODATEK PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNY

DO DZIENNIKA URZĘDOWEGO

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO.

Anatomja stawu.

Protokół z ćwiczeń praktycznych z somatologii, przeprowadzonych w klasie V. państw. gimnazjum im. H. Sienkiewicza w Krakowie

przez

prof. dra Jana Momota.

I. UWAGI WSTĘPNE.

Znaczenie nazw biologicznych. Ćwiczenia praktyczne stanowią jeden z zasadniczych, ale i jeden z najtrudniejszych problemów szkoły twórczej. Żaden z nowoczesnych pedagogów nie odważyłby się kwestjonować ich celowości i doniosłości w nauce szkolnej. Jeżeli zaś padnie jeszcze tu i ówdzie ostrzejsze słowo krytyki pod adresem tych ćwiczeń i to ze strony kompetentnej, to dotyczy ono nie racji bytu ćwiczeń praktycznych, jako takich, ale z reguły ich metody i zakresu stosowania odnośnie do stopnia i typu szkoły.

Zdobyły one sobie niezaprzeczone prawo obywatelstwa w uczelniach wyższych, gdzie punkt ciężkości studjów przerzucono ze sali wykładowej do pracowni i seminarjum, rywalizując skutecznie z teoretyczną lekcją w szkole średniej, stanowiąc co najmniej równorzędny z nią czynnik nauki szkolnej, a wreszcie nie ominęły nawet szkoły powszechnej, abstrahując już od szkół zawodowych, w których z tytułu ich swoistego charakteru musiały wysunąć się ćwiczenia praktyczne na pierwszy plan.

Do przedmiotów przeznaczonych przede wszystkim do jak najszerzego zastosowania ćwiczeń praktycznych należą, ponad wszelką wątpliwość, nauki biologiczne. Bezpośredni kontakt z tak olbrzymią, a tak różnorodną skalą zjawisk biologicznych jest nieodzownym postulatem należytego zrozumienia tych przejawów życiowych i poznania ustosunkowania się ich do warunków, wśród jakich przebiegają. Wycieczki, ogródki szkolne i pracownie biologiczne stanowią wypróbowane i uznane środki, odpowiadające w całej pełni temu zasadniczemu postulatowi.

Programy Min. WR. i OP., wprowadzając oficjalnie zastosowanie wszystkich tych środków w zakres nauki szkolnej, dają pełną rękojmię, że wszelkie formalne i materialne wartości wychowawcze nauk biologicznych mogą znaleźć

należy swój wyraz, jako niedoceniony często niestety a przecież wysoko-wartościowy czynnik wychowania nie tylko przyrodniczego, ale nawet religijnego, narodowego i obywatelskiego.

Główny jednak szkopuł, o jaki rozbija się realizowanie tych programów, to znany brak środków materialnych, wobec czego staję często wykonawca bezradny. Zapał i dobra wola mogą zdziałać wiele ale nie wszystko. Z tego powodu jest jeszcze np. pracownia biologiczna dość sporadycznym zjawiskiem na terenie szkoły średniej, a tem bardziej szkoły powszechnej.

Pierwsze próby wysiłków w tym kierunku muszą więc przy całej swojej prymitywności stanowić pewnego rodzaju środek propagandy dla szerszych kół fachowców, jako konkretny dowód, co w danych warunkach udało się przeprowadzić.

Wszelka inicjatywa indywidualna, znajdując należyte poparcie u czynników miarodajnych, musi doprowadzić do pozytywnych wyników, czego wymownym dowodem te pierwsze improwizacje pracowni biologicznej, mogące dać impuls do analogicznych usiłowań i to w niejednym wypadku niezawodnie z lepszym jeszcze skutkiem.

Pracownia biologiczna. Prowadząc w ciągu dwudziestoletniej praktyki zawodowej już czwartą pracownię z rzędu, chciałbym podzielić się z czytelnikami szkicową historią ostatniej z nich, jaką udało mi się założyć w państwowym gimnazjum IV. im. H. Sienkiewicza w Krakowie.

Fatalne wprost warunki pomieszczenia zakładu w prywatnym domu czynszowym, brak odpowiednich korytarzy, a przede wszystkim brak podwórza na boisko i chociażby najskromniejszy ogródek szkolny, utrudniając walnie każde przedsięwzięcie przyrodnika, a biologa w szczególności. Przeludnione, ciasne i bez należytego światła sale szkolne nie pozwalały na stałe utrzymywanie hodowli roślin i zwierząt w odpowiednich warunkach. Nie dając jednak za wygraną, zainstalowałem w jednej z największych i najwidniejszych sal parę akwarjów i wiwarjów, parę skrzynek z roślinami.

Dyrekcja zakładu, śledząc żywe zainteresowanie się młodzieży temi hodowlami, oddała mi w roku następnym do mego rozporządzenia osobną niedużą zresztą salę i w ten sposób uzyskała pracownia biologiczna pomieszczenie nawet wśród tak trudnych warunków bytowania w naszym zakładzie. Chodziło teraz tylko o doraźną pomoc na niezbędne urządzenie. Apel do władz szkolnych i do rodziców uczniów, a nawet do osób niezainteresowanych bezpośrednio szkołą wywołał pożądane echo. Cztery stoły, pięćdziesiąt taboretów, instalacja gazowa i wodociągowa, zaprowadzenie światła elektrycznego i cały szereg koniecznych przyborów, wszystko to produkt ludzi dobrej woli, dla których szkoła nie jest tylko *malum necessarium* do zdobycia patentu. Charakterystyczny byłby właśnie ten objaw, że znaleźli się pośród nich i tacy, których poza stroną ideową nie łączyło nic bezpośrednio ze zakładem. Na dowód tego niechaj posłużą przynajmniej

ten jeden fakt, że pewna firma odmówiła przyjęcia zapłaty za instalację światła elektrycznego, kiedy dowiedziała się, jakim celom ma służyć i jakim kosztem powstaje ta pracownia. — Stałe zainteresowanie się i opieka ze strony władz szkolnych, a przede wszystkim dyrekcji zakładu i rodziców zapewnia trwały byt i rozwój tej pracowni.

To zaś jest skutecznym bodźcem i wyraźnym drogowskazem dla kierownictwa do dalszej pracy i zabiegów, aby postawić ją w całej pełni na wysokości zadania, a przez to wyzyskać wartości wychowawcze nauk biologicznych pod każdym względem.

Gościła ona już w swoich skromnych ścianach cały szereg wpływowych osobistości z ramienia M. W. R. i O. P., Kuratorjum i Uniwersytetu, a wydawana opinia utwierdzała tylko kierownictwo w obranej drodze. Przesunął się przez nią poważny zastęp, bo przeszło trzystu kandydatów biologów ze Studium Pedagogicznego Uniw. Jag., jużto hospitując rok rocznie lekcje pokazowe, jużto próbując sił własnych. — A wreszcie i koledzy z ściślejszego zawodu nie taili zadowolenia z dotychczasowych wyników, a nawet pod wpływem szlachetnej zazdrości odgrązali się, że postarają się spróbować mojej recepty w swoich zakładach.

W roku bieżącym wzbogaciła się pracownia epidjaskopem pierwszorzędnej marki Zeissa i kinem szkolnem, zyskując te dwa tak pożądane środki pomocnicze, a w najbliższym planie jest wyposażenie jej w odpowiednią ilość mikroskopów, co nawet już częściowo zrealizowano przez nabycie tak cennego instrumentu jak mikroskop binokularny i to znowu bezkonkurencyjnej marki Zeissa.

Ruch w pracowni nie ogranicza się do dzwonka szkolnego, bo już samo utrzymanie inwentarza żywego wymaga stałej opieki ze strony dyżurnych, których liczba odpowiednio do bogactwa inwentarza jest nawet celowo za duża, byleby tylko jak najwięcej prawdziwych miłośników przyrody znalazło w pracowni jakieś zajęcie i ostoję w zaspokojeniu swego zamiłowania. Dla uzupełnienia obrazu całego trybu życia w pracowni nie sposób pominąć, że jest ona czynną cztery razy w tygodniu od godz. 3—7 jako świetlica, a ponadto prawie co soboty odbywają się w niej przedstawienia kinowe w dwóch seansach, tj. od godz. 3—5 i od 5—7, treści naukowej, krajoznawczej, historycznej, a nawet powieściowo — humorystycznej.

W ten sposób obok głównego swego zadania spełnia pracownia niemniej doniosłą misję jako przybytek godziwej rozrywki, zebrań towarzyskich, a także organizowanych samorzutnie w razie potrzeby wspólnych lekcji zbiorowych z poszczególnych przedmiotów. Tutaj wreszcie znalazły pomieszczenie redakcja i administracja pisemka szkolnego „Czwartak“, które od dwóch lat, jako produkt, własnych sił uczniów znajduje w nich chętnych czytelników. Taki byłby w ogólnych zarysach całokształt życia w pracowni biologicznej. Tętni ono rzecz można bez przerwy przez cały

dzień, bo młodzież wyzyskuje z widocznym zadowoleniem każdą wolną chwilę, aby skorzystać z jej podwoi, znajdując zawsze upust swego zamiłowania do przyrody lub ewentualnie poświęca czas na jakąś godziwą rozrywkę. Nie mówiąc już o ferjach świątecznych, gdzie stała piecza o inwentarz żywy wyklucza zupełny rozbrat z pracownią, nie ustaje kontakt z nią nawet i podczas feryj letnich.

Wprawdzie znaczną część inwentarza żywego zabiera młodzież ze sobą na wywczasy letnie, ale zawsze zostaje jeszcze sporo okazów i dla tych, którzy skazani na pobyt w Krakowie, chętnie podejmują się opieki nad nimi i nad całą pracownią, gromadząc przytem skrzętnie materiały na przyszły rok szkolny.

Strona techniczna ćwiczeń praktycznych. Naturalnie, że decydującym w tym względzie czynnikiem będą każdorazowe warunki czysto lokalnej natury, ale przecież przy tem ustosunkowaniu się do nich *mutatis mutandis* główne wytyczne dadzą się z pożytkiem zastosować i utrzymać wszędzie. Otóż zasadniczo wszelkie ćwiczenia praktyczne jak wykazało doświadczenie powinny być dwugodzinne, a tylko całkiem wyjątkowo jednogodzinne: Samodzielność ucznia powinna być uwzględniana nie tylko w wykonaniu ćwiczenia samego, ale niemniej i w przygotowaniu materiału, potrzebnych przyborów i wogóle wszelkich pomocy, jakoteż w poprawnem uprzątnięciu miejsca po skończonej pracy. Te zajęcia drugorzędne wymagają czasem większego jeszcze sprytu, niż ćwiczenie samo i dają sposobność poznać bliżej tak różnorodną pomysłowość indywidualną, że mogą śmiało współzawodniczyć z wynikiem przeprowadzenia ćwiczenia samego. Dalszą ważną kwestją ćwiczeń praktycznych jest ilość uczestników. Otóż okazuje się, że wszelkie próby podziału klasy na dwie serje są bronią obosieczną. Abstrahując już od tego, że wobec niedozwolonego podwojenia przewidzianych etatem godzin tygodniowo redukuje się ilość ćwiczeń do połowy, pozostaje przede wszystkim ta ważna okoliczność, że każde ćwiczenie dla siebie nabiera już w samym toku pewnego swoistego charakteru, zrozumiałego tylko dla bezpośrednich uczestników. Każda więc próba omawiania ćwiczeń przeprowadzonych w dwóch serjach z klasą całą musi być z góry przesądzona, bo epizody przeżyte przez każdą z nich bezpośrednio będą tylko wzajemnem słownem przelewaniem, a więc werbalizmem. Z tych powodów stosowniejszem jest prowadzić ćwiczenia równocześnie z całą klasą, a gdyby nawet skutek braku odpowiedniego miejsca czy przyborów część uczniów miała objąć rolę tylko obserwatorów, to będzie to stanowczo mniejsze zło, niż podział na serje z nieuniknioną w dodatku redukcją ilości ćwiczeń do połowy.

W ten sposób można poprowadzić ćwiczenia nawet z najbardziej przeludnioną klasą, jakto zresztą wypróbowano z pożądanym skutkiem w konkretnym przykładzie omawianej pracowni biologicznej. Licząc się

z góry z przeludnionymi klasami, jakie są już omal normalnem zjawiskiem w tym przeważającym obecnie bezwzględnie typie humanistycznym, trzeba było pomimo szczupłych wymiarów sali, przygotować pracownię dla przeszło pięćdziesięciu uczniów. Normalna obsada czterech stołów na $2\frac{1}{2}$ m długich a na 80 cm. szerokich byłaby: po pięć uczniów z każdej strony, a więc w sumie 40 uczniów.

Na wolnych końcach zesuniętych po dwa stoły przybywa jeszcze po jednym względnie nawet po dwa miejsca. W razie potrzeby można skondensować obsadę do sześciu miejsc z każdego boku i dwóch na wolnych końcach, co daje w sumie nawet 56 miejsc, a więc przypuszczalnie, maksymalną liczbę, przy jakiej czasem z trudem wprowadzić, ale z konieczności, wypadnie prowadzić naukę w danej klasie. W ślad za omówieniem ewentualnej liczby uczniów nasuwa się pytanie, jak przeprowadza się ćwiczenie samo. Odpowiedzią będą znowu sposoby indywidualne, dostosowane do warunków lokalnych, ale już niemniej i do jakości ćwiczenia tudzież materiału z zachowaniem przede wszystkim koniecznych zasad bezpieczeństwa osobistego ćwiczących. Normalnie obsada jednego stołu podzielona jest na dwie prupy. W każdej wykonywa pracę przodownik i asystent, inni pozostają obserwatorami. Kierownik ćwiczeń informuje przede wszystkim przodowników i oni są w pierwszym rzędzie odpowiedzialni za całą grupę, za porządek i karność, a wreszcie za wyniki ćwiczenia. Im wydziela się potrzebne przybory i materiał, a po skończonych ćwiczeniach oni obowiązani są uporządkować stół, usunąć niepotrzebny już materiał, oczyścić i oddać otrzymane przybory. Pomocni im w tem są obok asystenta i obserwatorzy, zwłaszcza, że cała grupa dzieli solidarnie odpowiedzialność za ostateczny wynik ćwiczeń, co wywołuje nawet pewne współzawodnictwo pomiędzy poszczególnymi grupami.

O ile rodzaj ćwiczeń i materiału tylko pozwala, zwiększa się ilość ćwiczących, nawet do każdego z osobna bez zatracenia jednak rozdziału na grupy, w których przodownicy obejmują rolę nadzorczą i pośredników w dostarczeniu materiału i przyborów z zachowaniem odpowiedzialności za porządek i zwrot przyborów w należytym stanie.

Czasem znowu zachodzi potrzeba skupienia dwóch grup w jedną, co znajduje zastosowanie zwłaszcza w ćwiczeniach zootomicznych nad większym i cenniejszym materiałem. Wtedy jeden z przodowników zredukowanej grupy obejmuje czynności asystenta pierwszego, najbliższych czterech sąsiadów spełnia rolę asystentów pomocniczych, a inni pozostają obserwatorami.

Dalsza redukcja miałyby się już z istotnym celem ćwiczeń i dlatego w takich wyjątkowych wypadkach ma zastosowanie już tylko demonstracja poprowadzona przez kierownika samego z ewentualną pomocą kilku uczniów, gdy tymczasem ogół musi poprzestać wyłącznie na obserwacji. Omówienie samego wyposażenia pracowni można śmiało pominąć, bo podaje to wyczerpująco dotycząca literatura tak własna jak obca. Dość wspomnieć

„Zootomię“ Nusbauma — dawniejszej daty, a „Ćwiczenia zootomiczne“ Firewiczów i „Muzeum Przyrodnicze“ Simma — daty najnowszej, z pomiędzy zaś całej powodzi dzieł obcych klasyczną wprost monografię „Naturwissenschaftliche Technik“ B. Schmidta. Po tych uwagach ogólnych dla szerszego ogółu czytelników zainteresowanych tak aktualną kwestją ćwiczeń praktycznych z nauk biologicznych konieczną jest rzeczą podać odpowiednie objaśnienie obranej drogi wobec bezpośrednich świadków przeprowadzonych ćwiczeń w klasie piątej.

Przedewszystkiem trzeba je było przeprowadzić zamiast w pracowni, jaka nie pomieściłaby stanowczo tak licznych, bo prawie setkę gości, w sali rysunkowej. Do jednogodzinnych ćwiczeń, musiało się dobrać taki materiał, jaki nawet przy zrozumiałej psychozie ćwiczących wobec tylu obcych dałby się z powodzeniem opanować. A wreszcie zredukowano liczbę ćwiczących do czterech grup tylko, aby zużytkować droższy bądź-cobądź materiał ze serją drugą na następnej godzinie, która w normalnych warunkach w pierwszej godzinie ćwiczeń byłaby pełniła rolę obserwatorów. Wobec tego stoły pracowni zastąpiły krótsze prawie o połowę stoły rysunkowe, przy których stanęło po sześciu ćwiczących a materiałem były wy-preparowane poprzednio w tym celu pod nadzorem kierownika kończyny świni domowej.

Każda z grup zastała na desce preparacyjnej przednią, względnie tylną kończyną, kasetkę z przyborami sekcyjnymi i po dwie tacki preparacyjne.

Czas ćwiczeń ograniczono do 40 minut, a przebieg ich zilustruje wy-czerpująco podany protokół.

Bezpośrednio po ćwiczeniach odbyła się dyskusja; w niej wyrażono ogólne zadowolenie i uznanie dla tych młodocianych anatomów, którzy mimo tak wyjątkowych warunków wywiązali się zupełnie poprawnie ze swego zadania.

II. PROTOKÓŁ ĆWICZEŃ.

Treść: Anatomja stawu.

Środki pomocnicze:

1. 4 deski preparacyjne.
2. 4 komplety przyborów sekcyjnych.
3. 8 tacek preparacyjnych.
4. Flaszeczka jodyny z kollojdum.

Materiał ćwiczeń: 2 przednie i 2 tylne kończyny świni domowej obrane ze skóry i mięśni, pośrodkowe względnie śródstopie.

Siedzenia dla gości ustawione w duży prostokąt, w środku którego są cztery stoły zesunięte po dwa prostopadłe do ściany z oknami. Przy każdym stole po sześć taboretów dla ćwiczących.

C. d. n.